

Rauman kaupunki/kaavoitus
kaavoitus@rauma.fi

Viite Lausuntopyyntö 3.11.2022

**Aihe Rauman Aronahteen-Nanun asemakaavan muutoksen ehdotus, päivätty
19.10.2022**

Rauman kaupungin kaavoitus on pyytänyt Satakunnan Museolta lausuntoa koskien Aronahteen-Nanun koulukeskuksen asemakaavamuutoksen ehdotusta. Rauman kaupunginhallitus teki 24.1.2022 päätöksen uuden Nanujärvelän koulun sijoittamisesta nykyisen Aronahde-Nanun koulukeskuksen alueelle. Asemakaavan muutoksen tavoitteena on kaavaselostuksen mukaan päivittää asemakaava vastaamaan nykyisiä koulurakentamisen vaatimuksia sekä turvata yhteydet ja saavutettavuus eri liikennemuodoilla. Tavoitteena on mahdollistaa arkkitehtonisesti, kaupunkikuvallisesti ja toiminnallisesti korkealaatuisen koulukeskuksen rakentaminen.

Suunnittelualue sijaitsee Rauman keskustan eteläpuolella Valtatie 8:n ja Nortamonkadun välisellä alueella Nummenvahen eteläpäässä. Alue ei sijoitu mihinkään arvoalueelle, mutta sitä ympäröi sekä maakunnallisesti että paikallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Suunnittelualueelta halkovan Nummenvahen linjaus noudattaa historiallista Pohjanlahden rantatien linjausta. Alue käsittää vuonna 1962 valmistuneen arkkitehtien Heikki Sysimetsä ja Toimi Hämäläinen suunnitteleman Nanun koulun, vuosina 1962, 1965 ja 1978 valmistuneen arkkitehti Erkki Karvisen suunnitteleman Aronahteen/Hj. Nortamon koulun sekä vuonna 1977 valmistuneen keskusruokalarakennuksen. Koulurakennusten toiminta on siirretty väistötiloihin rakennuksissa todettujen sisäilmaongelmien vuoksi. Koulukeskuksen piha-alueetta halkoo historiallinen Pohjanlahden rantatie.

Aronahteen alueen kaavatyö on ollut käynnissä jo pitkään. Satakunnan Museo on kommentoinut ensimmäistä kaavaluonnosta jo vuonna 2017, jolloin asemakaavan muutoksen tarkoituksena oli koulukeskuksen asemakaavaa ja tutkia mahdollisuutta laajentaa koulutonttia. Satakunnan Museo totesi lausunnossaan tarpeen inventoida koulukeskuksen rakennukset, joka toteutettiin vuoden 2017 aikana. Inventoinnin yhteydessä rakennukset todettiin sivistyshistoriallisesti, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäviksi ja niiden katsottiin muodostavan ajallisesti yhtenäisen

kokonaisuuden suunnittelualueen pohjoispuolisen paikallisesti sekä osin maakunnallisesti merkittävän asuinalueen kanssa.

Satakunnan Museo on käynyt läpi suunnittelualueen kaavatilanteen sekä kulttuuriympäristön arvot aikaisemmissa lausunnoissaan, eikä toista niitä enää tässä yhteydessä.

Vuonna 2020 Rauman kaupungin rakennusvalvonta haki Nanun koululle purkulupaa rakennuksessa todettujen sisäilmaongelmien ja toisaalta kouluverkostoon liittyvien ratkaisujen vuoksi. Satakunnan Museo ei puoltanut purkamislupaa vuonna 2017 toteutetun rakennusinventoinnin tulosten perusteella. Rakennuksen korjaaminen oli myös todettu edelleen mahdolliseksi ja edullisemmaksi kuin uudisrakentaminen.

Kaavatyö käynnistyi uudelleen vuonna 2022 ja tavoitteeksi asetettiin nykyisen Aronahteen koulukeskuksen rakennusten purkaminen ja kokonaan uuden koulukeskuksen rakentaminen samalle alueelle. Taustalla on rakennuksissa todetut sisäilmaongelmat ja toisaalta kouluverkostoon liittyvät ratkaisut. Satakunnan Museo antoi uudesta kaavaluonnoksesta lausunnon 26.9.2022. Lausunnossaan museo totesi muun muassa:

Koulukeskus sekä sitä ympäröivät maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ilmentävät Rauman kaupungin voimakasta sodanjälkeistä kasvua sekä siihen liittyvää lähiörakentamista sekä koululaitoksen muutosta. Koulukeskus muodostaa pohjoispuolella alueeseen rajautuvan Hirsikadun ja Nummenkadun varsille sijoittuvan asuinalueen kanssa laajan alueen, joka on maakunnallisestikin poikkeuksellisen hyvin säilynyt ajallisesti yhtenäinen aikansa modernia arkkitehtuuria edustava kokonaisuus. [...] Parhailaan on käynnissä Satakunnan maakunnallisen inventoinnin päivitys, jossa huomioidaan myös modernin arkkitehtuurin kohteita sekä kokonaisuuksia. [...] Nykyisen koulukeskuksen purkamisen myötä häviäisi hyvin keskeinen ja erittäin näkyvä osa hyvin säilynyttä ajallista ja maisemallista kokonaisuutta.

Kulttuuriympäristön muutoksen lisäksi kaavahankkeessa tulisi pohtia myös hankkeen vaikutuksia ilmastoon sekä kiertotalouteen. Valtioneuvoston hiljattain julkaisemassa Suomen arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa 2022–2035 ”Kohti kestävästä arkkitehtuurista”, alleviivataan kustannuksia ja luonnonarvoja säästävää resurssitehokasta rakentamista, jossa ensimmäiseksi tulisi hyödyntää vajaakäytössä olevia rakennuksia, toiseksi kunnostaa ja korjata olemassa olevia rakennuksia, kolmanneksi lisärakentaa nykyisten pohjalle ja vasta tämän jälkeen rakentaa uutta. [...]

Kaavahankkeessa tulisi tutkia myös vaihtoehto, jossa nykyisen rakennuskannan arvot otetaan huomioon ja selvitetään mahdollisuudet säilyttää edes osa rakennuksista. Nykykyisiä rakennuksia on mahdollista laajentaa ja kunnostaa voimakkaastikin siten, että alkuperäisen arkkitehtuurin ominaispiirteet säilyisivät. Sisätiloissa muutokset voisivat olla hyvinkin mittavia.

Asemakaavan muutoksen ollessa vielä kesken Rauman kaupunki jätti Nanun koulusta sekä Hj. Nortamon kouluista purkulupahakemukset. Hakemuksia koskevassa lausunnossaan Satakunnan Museo ei puoltanut purkamisluvan myöntämistä aikansa laadukasta koulurakentamista edustaville ja edelleen korjattavissa oleville rakennuksille. Museo viittasi myös Ympäristöministeriön tilaamaan ja vuonna 2021 valmistuneeseen *Purkaa vai korjata* -selvitykseen, jossa on päädytty kahden eri esimerkkinä toimineen koulurakennuksen kautta tulokseen, että rakennusten säilyttäminen ja korjaaminen on aina edullisempaa sekä hiilijalanjälkivaikutusten että elinkaarikustannusten osalta. Museo huomautti lausunnossaan lisäksi, että asemakaavan muutosprosessi on vielä kesken.

Nyt esillä olevan kaavaehdotuksen selostuksessa mainitaan, että luonnosvaiheesta tehtyjen lausuntojen perusteella tarkennettiin selostusta merkittävien kulttuuriympäristöjen sekä vaikutusten arviointien osalta. Lisäksi tarkennettiin luonnosvaiheen liikeneratkaisuja, lisättiin varaus leikkikentälle sekä mahdollisuus erilaisille kenttätoimintaa tukeville rakennuksille. Lisäksi kaavaselostukseen lisättiin kaupungin tavoitteita ja tahtotilaa taustoittavia perusteluja yhteistyössä sivistyksen ja tilapalveluiden kanssa.

Museon luonnosvaiheen lausunnon vastineessa todetaan että: *Olemassa olevat koulurakennukset eivät vastaa toiminnallisuudeltaan ja tiloiltaan 2020-luvun tarvetta, eikä niiden korjaaminen, sekä raskas muuttaminen nykyvaatimuksia vastaaviksi tiloiksi ole taloudellisesti, rakennushistoriallisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaista. Pelkät vaativat sisäilma-/korjaustekniset työt eivät siis riitä rakennusten tulevaisuuden käytön mahdollistamiseksi, vaan rakennuksia täytyisi joka tapauksessa muokata, purkaa tai laajentaa voimakkaasti, jotta ne olisivat käytettävissä tulevaisuudessa. Merkittävälläkään uudistamisella ei voida varmistua siitä, että pystytään ratkaisemaan ne rakennustekniset haasteet mm. sisäilmaongelmat, joita nykyisten rakennusten sijoittuminen, rakenteet ja mm. perustamisratkaisut aiheuttavat.*

Kaavaselostuksen liitteessä 4 todetaan mm.: *Alakouluna toimivan Nanujärvelän tarpeisiin Nanun nykyinen kiinteistö on liian pieni ja vaatisi merkittäviä laajennuksia. Vastaavasti yläkoulu, lukio ja kansalaisopisto käyttöön rakennettu Aronahde ei tiloiltaan vastaa alakoulun tarpeita. Aronahde – Nanun alueella on yhteensä liikaa koulutoimintaan tarkoitettuja neliötä supistuviin oppilasmääriin nähden ja vastaavasti yksittäin tarkasteluina rakennukset eivät vastaa olemassa olevan toimintaympäristön muutoksesta syntyvään tarpeeseen. Alueen kiinteistöjen kokonaisuus ei ole toimiva. Rauman sivistystoimiala ja näin ollen Rauman kaupungilla ei sellaisenaan ole niille käyttöä.*

Raumalla tavoiteltava uuden oppimisympäristön malli perustuu solurakenteeseen. Solurakennetta on tutkittu rakennussuunnittelun keinoin ja on todettu, että rakenteen muodostaminen olemassa olevan koulurakennukseen asettaa liikaa rajoituksia; tämän päivän oppimisympäristö perustuu uudisrakentamiseen.

Satakunnan Museon kannanotto kaavaehdotukseen

Satakunnan Museo pitää hyvänä, että suunnittelualueen lähiympäristöjen arvoalueiden kuvauksia on täydennetty sekä hankkeen vaikutuksia alueen kulttuuriympäristöön on täydennetty. Kaavaselostuksessa todetaankin mm., että nykytilanteeseen verrattuna kaavamuutoksen vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan tulevat olemaan merkittävät.

Museo pitää myös hyvänä, että historiallisen Pohjanlahden rantatie on huomioitu kaavaehdotuksessa. Museo pitää kuitenkin tärkeänä, että tielinjaus säilyy rakentamattomana jatkossakin esimerkiksi kevyen liikenteen väylänä.

Ottaen huomioon, että kaavaehdotuksessa ei ole edelleenkään tutkittu vaihtoehtoa olemassa olevien koulurakennusten edes osittaiseen säilymiseen tai runkojen hyödyntämiseen, ei Satakunnan Museolla ole oman toimialansa puitteissa tarvetta muuttaa jo aikaisemmin kaavan luonnosvaiheessa esittämää kantaansa.

Olemassa olevan koulukeskuksen purkaminen merkitsee rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti keskeisen ja ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäiselle alueelle sijoittuvan maakunnallisestikin merkittäviä arvoja omaavan julkisen rakentamisen kokonaisuuden menettämistä. Mikäli olemassa olevien rakennusten muunneltavuutta on tutkittu, ei tuloksia rakennusten runkojen edes osittaisen hyödyntämisestä ei ole edelleenkään esitetty kattavasti. Satakunnan Museo haluaa

edelleen tähdentää, että rakennusten runkojen osittainen hyödyntäminen sekä arkkitehtonisten ominaispiirteiden säilyminen ei estä sisätilojen hyvin voimakkaitakin muutoksia sekä tarvittavia laajennuksia.

Opetussuunnitelmia päivitetään maassamme lähtökohtaisesti useammin kuin koulurakennuksia peruskorjataan. Yksi maamme keskeisimmistä modernin arkkitehtuurin paikoin hyvinkin laadukkaasta kerrostumasta, joka ilmentää hyvinvointivaltion varhaisvaiheita, on joutunut uhanalaiseksi. Vetoaminen siihen, että tämän päivän oppimisympäristöt vaativat uudisrakentamista on voimakkaasti ristiriidassa ei ainoastaan merkittävän historiallisen kerrostuman säilymisen kannalta, vaan myös kestävän kehityksen, resurssitehokkaan rakentamisen sekä päästötavoitteiden voimakkaaseen vähentämiseen tähtäävän Hinku-verkoston tavoitteiden kanssa. Purkuluvan hakeminen rakennuksille kesken kaavamuutoksen kertoo myös siitä, että asiaa ei ole edes nähty tarpeellisena tarkastella tältä kantilta, mitä Satakunnan Museo pitää erittäin valitettavana.

Satakunnan Museolla ei ole oman toimialansa puitteissa muuta huomautettavaa kaavaehdotuksesta.

Satakunnan Museo

Museonjohtajan sijaisena Akuliina Aartolahti

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä